

Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

**Simpozijum „Južnoevropske prašume i visokoplaninska flora i vegetacija istočno-alpsko-dinarskog prostora“, 14-19. juli 1969. godine -
Symposium les forêts vierges sudeuropéennes, la flore et la vegetation de la region estalpin-dinarique, 14-19. juillet 1969 Sarajev**

Fukarek, Pavle

1969

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/items/60facd6a-25b5-469e-99c9-5e266da9bd0e>

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/>

AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

POSEBNA IZDANJA

KNJIGA XV

ODJELJENJE PRIRODNIH I MATEMATIČKIH NAUKA

Knjiga 4.

SIMPOZIJUM

**JUŽNOEVROPSKE PRAŠUME I VIŠO-
KOPLANINSKA FLORA I VEGETACIJA
ISTOČNOALPSKO-DINARSKOG
PROSTORA**

14—19. JULI 1969. GODINE

Urednik

PAVLE FUKAREK,

redovni član Akademije nauka i umjetnosti
Bosne i Hercegovine

SARAJEVO

1970

PAVLE FUKAREK

ORGANIZACIJA I SPROVOĐENJE SIMPOZIJUMA

Na inicijativu jedne grupe austrijskih, talijanskih i jugoslavenskih botaničara i šumara osnovana je 1959. godine Istočnoalpsko-dinarska sekcija Međunarodnog društva za istraživanje vegetacije, sa zadatkom da okupi i poveže brojne naučnike koji istražuju floru i vegetaciju u ovom interesantnom i biljnogeografski povezanom području Istočnih Alpa i Dinarskih planina. Sekcija je započela rad organizacijom zajedničkog naučnog savjetovanja i naučne ekskurzije. Slični sastanci su zatim održavani svake godine u jednoj od nekoliko susjednih zemalja (u Austriji, Italiji, Švajcarskoj, Bavarskoj i Jugoslaviji). Vremenom su ovi radni sastanci, a posebno dobro organizovane naučne ekskurzije u pojedine predjele Istočnih Alpa, Apenina i Dinarskih planina, postali značajne naučne manifestacije savremenih dostignuća na području istraživanja flore i vegetacije, a posebno još i savremenih fitocenoloških i ekoloških proučavanja, u južnoevropskim predjelima.

Na devetom godišnjem sastanku Sekcije, koji se održavao u junu 1968. godine u univerzitetskom gradu Camerino (provincija Macerata) u Italiji, zaključeno je da se deseti jubilarni godišnji sastanak i naučni simpozijum održi u Jugoslaviji. Kao sadržaj i okviri ovog savjetovanja odabrane su dvije teme: jedna o južnoevropskim prašumama i druga o visokoplaninskoj flori i vegetaciji.

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine prihvatila je pokroviteljstvo nad ovim naučnim savjetovanjem, a Odjeljenje prirodnih i matematičkih nauka Akademije, u saradnji sa Biološkim institutom Prirodno-matematičkog fakulteta, Prirodnjačkim odjeljenjem Zemaljskog muzeja i Institutom za šumarstvo Šumarskog fakulteta u Sarajevu, organiziralo je višednevnu naučnu ekskurziju u planinske predjele jugoistočne Bosne.

Naučno savjetovanje održano je 14. i 15. jula 1969. godine u velikoj auli Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Učesnike savjetovanja pozdravio je predsjednik Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine akademik dr Branislav ĐURĐEV, te prorektor Univerziteta prof. dr Smilja MUČIBABIĆ, koja je svoju pozdravnu riječ uputila i u ime Unije bioloških društava Jugoslavije. Iza toga su slijedili dva uvodna i četrnaest posebnih naučnih referata na teme: prašume i visokoplaninska

vegetacija istočnoalpsko-dinarskog prostora, Ovi referati su čitani, po pravilu, u skraćenoj verziji, ali su zato bili redovno popraćeni i vrlo instruktivnim dija pozitivima. U ovoj svesci objavljuje se njihova cjelokupna sadržina, sa svim potrebnim priložima i sa diskusijom koja se je o njima vodila za vrijeme savjetovanja. (Referati se objavljuju na jezicima koje su odabrali sami autori [na njemačkom, slovenačkom i srpskohrvatskom], dok su kratki sadržaji na njemačkom ili [za referate na njemačkom jeziku], na srpskohrvatskom jeziku).

Kao što to već propisuju pravila i običaji Istočnoalpsko-dinarske sekcije, kratki sadržaji svih ovih referata biće i posebno još štampani na svatrima, odnosno četiri jezika: na njemačkom, talijanskom, slovenačkom i srpskohrvatskom u izvještajima (Mitteilungen — Comunicazioni — Porročila) koje redovno godišnje objavljuje Dokumentacioni centar Sekcije u Trstu.

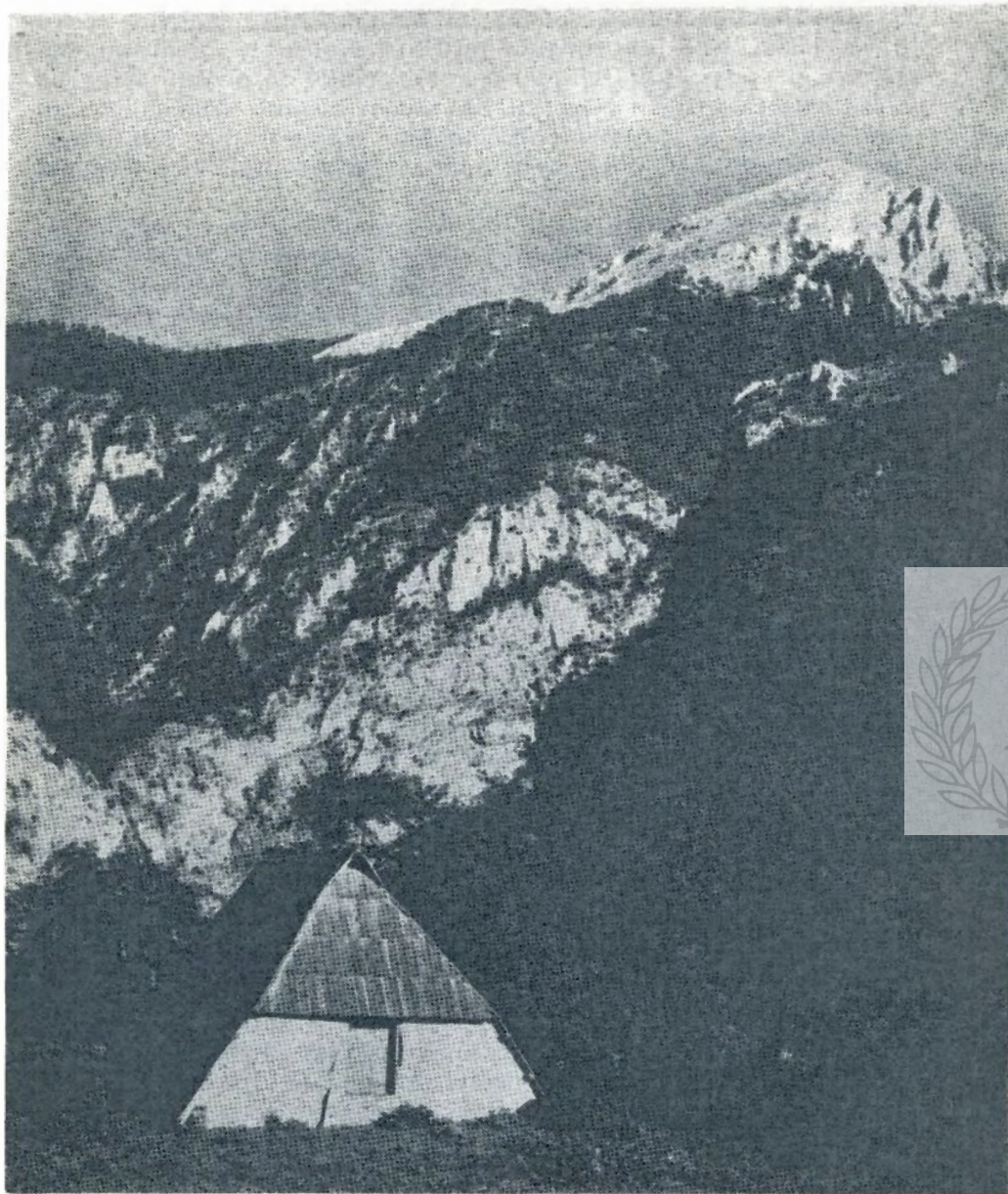
Drugi dio savjetovanja održan je kao četvorodnevna naučna ekskurzija u vremenu od 16. do 19. jula 1969, sa polaskom iz Sarajeva i trasom putovanja: preko Bogatića, Trnova, Kalinovika, Dobrih voda, Miljevine, Floče, Tjentišta, Suhe, Čemerna, Gacka i Nevesinja — do Mostara.

Na ovoj ekskurziji održano je daljnjih deset referata koji su se odnosili na pojedine teme šumske i planinske vegetacije, i to na određenim zastandima ili u toku dvodnevnog obilaska prašume Perućice i planinskih padina Maglića u Nacionalnom parku Sutjeska.

Referati koji su održani za vrijeme ekskurzije:

1. P. FUKAREK: Uvod u poznavanje šumske vegetacije planina Bjelašnice i Treskavice (održan za vrijeme zastanka u Trnovu);
2. Ž. BJELČIĆ: Uvod u poznavanje vegetacije kraških visoravni (održan za vrijeme zastanka na Krblijinama);
3. V. STEFANOVIĆ: Pregled šumskih zajednica u kojima se javlja bijeli bor u istočnoj Bosni (održan za vrijeme zastanka u šumi kod Dobre vode);
4. B. FABIJANIĆ: Pregled šumskih zajednica hrastovog pojasa Podrinja (održan za vrijeme zastanka na prevoju iznad Miljevine);
5. P. FUKAREK i L. MANUŠEVA: Biljnosociološke i pedološke karakteristike nekih prašumskih sastojina Perućice (održan 17. jula za vrijeme ekskurzije kroz prašumu);
6. Ž. BJELČIĆ i L. MANUŠEVA: Biljnosociološka i pedološka karakteristika livadskih zajednica na Stajištu i Prijevoru (održan za vrijeme ekskurzije 17. i 18. jula);
7. R. LAKUŠIĆ i Č. ŠILIĆ: Biljnosociološke karakteristike vegetacije planinskih pašnjaka, vegetacije stijena i točila na zapadnim padinama planine Maglić (održan za vrijeme ekskurzije 18. jula);
8. Z. MUFTIĆ-BAŠAGIĆ: Klimatske i fenološke karakteristike na meteorološkoj stanici Čemerno (održan za vrijeme zastanka na prevoju Čemerna). Ovaj referat objavljen je u svesci »Osnovni prirodni uslovi, flora i vegetacija Nacionalnog parka »Sutjeska«;
9. H. RITER-STUDNIČKA: Pregled vegetacije kraškog Gatačkog polja (održan za vrijeme zastanka na raskrsnici cesta iznad Gatačkog polja);

10. P. FUKAREK i B. FABIJANIĆ: O šumskoj vegetaciji Nevesinjskog polja i planina Velež i Crvanj (održan za vrijeme zastanka kraj Kifina Sela u Nevesinjskom polju).

Slika 1.

Termofilna vegetacija šuma i šikara karakteristična za strme južne padine krečnjaka i dolomita u riječnim sutjeskama Dinarskih planina (Suha kod Tjentišta na rijeci Sutjesci).

Der vegetation der wärmeliebenden Wälder und Gebüsche die für die stelle, südliche Abhänge der aus Kalkstein und Dolomiten ausgebauten Flusstälern der Dinarischen Gebirge, charakteristisch ist. (Suha bei der Ortschaft Tjentište an den Fluss Sutjeska in Südostbosnien).

Na kraju, za vrijeme sastanka na Busku, prije saslaska u dolinu rijeke Neretve kod Mostara, dato je kratko objašnjenje o prodoru i granicama mediteranske flore i vegetacije u dolini Neretve.

Pored navedenih referata, vođena je i vrlo opširna i značajna diskusija koju, na žalost, nije bilo moguće pratiti i zabilježiti. Međutim, može se zaključiti da su pojedini referenti imali prilike da prošire svoja poznavanja izložene materije i bogatim iskustvom brojnih domaćih i stranih fitocenologa, koji su svojim kritikama, sine ira et studio, dali korisne pobude za još temeljitija i povezanija naučna istraživanja flore i vegetacije Dinarskih planina.

Referati pod brojevima 5, 6 i 7 bili su zapravo naučno i stručno tumačenje pojedinih odabranih objekata na trasi puta kraj područja prashumskog rezervata Perućice. Oni su se sastojali od jednog uvodnog izlaganja, u kojem je bila predložena i pregledna karta šumskih zajednica prashume Perućice, te od objašnjavanja florističkog sastava i pedoloških karakteristika pojedinih ranije odabranih stajališta. Na svakom značajnijem stajalištu bio je iskopan profil zemljišta, a učesnici su imali na raspolaganju podatke o izvršenim florističkim i pedološkim analizama svakog odabranog objekta.

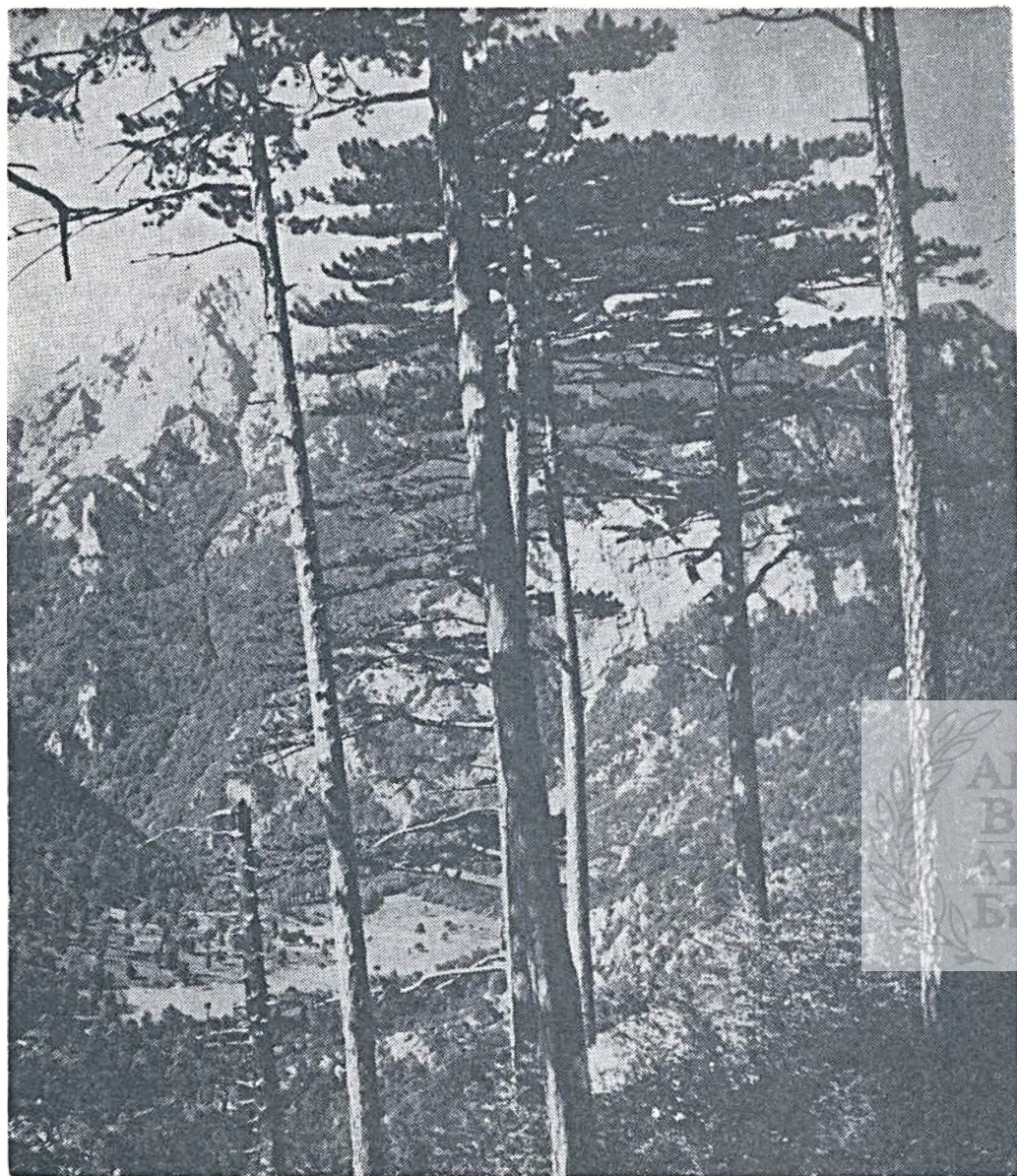
Odjeljenje prirodnih i matematičkih nauka Akademije pripremilo je za ovu naučnu ekskurziju i opširnu monografiju o prirodnim uslovima, flori i vegetaciji Nacionalnog parka »Sutjeska«, koja je trebalo da posluži učesnicima ovog savjetovanja i ekskurzije kao osnovna naučna informacija o rezultatima dosadašnjih kompleksnih naučnih istraživanja, izvršenih na širem području predjela u kojem je bila organizovana ekskurzija. Na žalost, usljed tehničkih i drugih poteškoća ova monografija nije izašla iz štampe u predviđenom vremenu, pa zato nije mogla biti uručena učesnicima savjetovanja. Međutim, ona sadrži niz naučnih referata šire i trajnije vrijednosti, koji će ne samo učesnicima savjetovanja naknadno oživjeti i proširiti lična zapažanja za vrijeme ekskurzije, nego će i ostalim zainteresovanim naučnicima i stručnjacima pružiti dragocjene podatke o prirodi i prirodnim vrijetkostima prvog našeg većeg Nacionalnog parka u Republici.

Umjesto ove zakašnjele monografije, učesnicima ekskurzije pružen je bio vrlo bogato obrađen (na šapirografu umnožen) putni itinerer ekskurzije zajedno sa jednom širom informacijom o osnovnim karakteristikama geografije, geologije, klime, flore i vegetacije, sa brojnim kartografskim skicama, te podacima o izvjesnim privrednim i kulturnim prilikama cijelog područja (od Sarajeva preko Kalinovika, Foče, Tjentišta, Gacka i Nevesinja do Mostara) kroz koje je prošla ekskurzija.

Osim toga, učesnici su dobili i umnožene i prevedene materijale pojedinih referata koji su bili održani na određenim zastancima za vrijeme ekskurzije.

*

Za vrijeme slobodnih časova u Sarajevu, te prilikom zastanka u Foči i Mostaru učesnicima savjetovanja i ekskurzije bili su, pod vodstvom turističkih stručnjaka, prikazani kulturni spomenici i muzeji tih gradova. Posebno je bila organizirana i posjeta Botaničkom vrtu i Prirodnjačkom odjeljenju Zemaljskog muzeja u Sarajevu.

Slika 2.

*Stari primjerci crnog bora u termofilnim zajednicama Dinarskih planina.
(Predjel Ploče iznad ušća Sušičkog potoka u rijeku Sutjesku).*

*Alte Schwarzkiefern in den wärmeliebenden Gesellschaften des Dinarischen
Gebirges, Abhang des Gipfels Ploče oberhalb der Mündung des Sušički Potok
in den Sutjeska Fluss).*

Na području Tjentišta razgledan je memorijalni muzej i posjećena grobnica boraca narodnooslobodilačkog rata koji su tu pali za vrijeme proboja neprijateljskog okruženja u petoj ofanzivi. Tom prilikom evocirana je i cjelokupna historija ove velike borbe u oslobodilačkom ratu jugoslavenskih naroda.

Posebna pažnja našem savjetovanju učinjena je i od strane predsjednika Skupštine grada Sarajeva druga Džemala MUMINAGIĆA, koji je učesnicima priredio svečani prijem i zakusku u prostorijama hotela »Zagreb«. Drugi prijem, u čast rukovodstva Sekcije i inostranih učesnika Simpozijuma, priredilo je Predsjedništvo Akademije u svojim prostorijama. Tom prilikom otvorena je i izložba jugoslavenskih bioloških knjiga i časopisa, koju je pripremio asistent Poljoprivrednog fakulteta prof. Ljubomir MIŠIĆ.

Za vrijeme boravka učesnika ekskurzije u Dobroj vodi priredila je i Uprava Nacionalnog parka »Sutjeska« zakusku u svom Lovačkom domu. Nakon završetka ekskurzije kroz prašumu i kroz visokoplaninski pojas planine Maglića, priredilo je Šumsko-industrijsko pred. »Maglić« iz Foče u romantičnom ambijentu Suhe nad rijekom Sutjeskom narodnu večeru, sa odgovarajućim folklornim programom: uz tradicionalno pečenje sa raznja, učesnici su imali priliku da tu slušaju i originalne narodne junačke pjesme u interpretaciji poznatih pjevača-guslara.

Za vrijeme kratkog zadržavanja u Nevesinju, i Šumsko-industrijsko preduzeće »Velež« željelo je ukazati pažnju učesnicima ekskurzije, priredivši im skroman, ali srdačan prijem.

Na kraju, treba istaći i pomoć koju su na planu organizovanja ekskurzije pružili šumarski inženjeri članovi sekcije DITBiH-a u Mostaru.

Posebnu pažnju učesnicima ekskurzije učinili su navedena preduzeća i ustanove još i time što su većem broju svojih stručnjaka, šumarskih inženjera i tehničara, omogućili i učestvovanje u radnom programu naučne ekskurzije.

Na savjetovanju i u naučnoj ekskurziji učestvovalo je ukupno 100 stručnjaka. Od toga je bilo 45 stalnih članova Istočnoalpsko-dinarske sekcije i 3 gosta iz inostranstva, zatim veći broj botaničara i šumara iz naučnih ustanova drugih republika. Sasvim je razumljivo da je iz naučnih ustanova u Sarajevu učestvovao također veći broj, naročito mladih stručnjaka i saradnika, kojima se time pružila izuzetna prilika da se lično upoznaju sa brojnim naučnim radnicima iz zemlje i inostranstva i da pod stručnim rukovodstvom upoznaju floru i vegetaciju jednog od najprivlačnijih i najinteresantnijih predjela naše zemlje.

LISTA UČESNIKA SAVJETOVANJA I EKSKURZIJE

I. Članovi Istočnoalpsko-dinarske sekcije

1. AICHINGER prof. dr Ervin, Klagenfurt (A)
2. ANTONIELLI ing. Aldo, Bern (Ch)
3. BECKER dr Helmut, Salzburg (A)
4. BEDALOV prof. Marija, Zagreb (Y)
5. BJELČIĆ dr Željka, Sarajevo (Y)
6. CETTO prof. Riccardo, Trento (I)
7. CRISTOFOLINI dr Giovanni, Trieste (I)
8. EM prof. ing. Hans, Skoplje (Y)
9. FABIJANIĆ ing. Branibor, Sarajevo (Y)
10. FUKAREK prof. dr Pavle, Sarajevo (Y)

11. GAŽI-BASKOVA doc. dr Valentina, Zagreb (Y)
12. GILLI dr Alexander, Wien (A)
13. GOLUBOVIĆ dr Uroš, Zagreb (Y)
14. HODAK prof. Nevenka, Zagreb (Y)
15. HOFMANN prof. dr Alberto, Torino (I)
16. HORVATIĆ prof. dr Stjepan, Zagreb (Y)
17. HULINA ing. Nada, Zagreb (Y)
18. ILIJANIĆ doc. dr Ljudevit, Zagreb (Y)
19. KLÖTZLI dr Frank, Zürich (Ch)
20. KOŠIR ing. Živko, Ljubljana (Y)
21. LAKUŠIĆ doc. dr Radomir, Sarajevo (Y)
22. LAUSI prof. dr Duilio, Trieste (I)
23. MAYER prof. dr Hannes, Wien (A)
24. MARKOVIĆ-GOSPODARIĆ dr Ljerka, Zagreb (Y)
25. NIKLFELD dr Harald, Graz (A)
26. OBERDORFER prof. dr Erich, Karlsruhe (D)
27. PLAVŠIĆ-GOJKOVIĆ prof. dr ing. Nevenka, Zagreb (Y)
28. PIGNATTI prof. dr Sandro, Trieste (I)
29. PIGNATTI-WIKUS dr Erika, Trieste (I)
30. PITSCHMANN prof. dr Hans, Innsbruck (A)
31. POLDINI prof. dr Livio, Trieste (I)
32. PUNCER ing Ivo, Ljubljana (Y)
33. REISIGL prof. dr Herbert, Innsbruck (A)
34. RITER-STUDNIČKA dr Hilda, Sarajevo (Y)
35. SCHIECHTL ing. Hugo, Innsbruck (A)
36. STEFANOVIĆ prof. dr ing. Vitomir, Sarajevo (Y)
37. STERN dr Roland, Innsbruck (A)
38. ŠUGAR mag. Ivan, Zagreb (Y)
39. TREPP dr ing. Walter, Chur (Ch)
40. TRINAJSTIĆ doc. dr ing. Ivo, Zagreb (Y)
41. WAGNER prof. dr Heinrich, Salzburg (A)
42. WRABER prof. dr Maks, Ljubljana (Y)
43. WRABER dipl. biol. Tone, Ljubljana (Y)
44. ZUKRIGL dr ing. Kurt, Wien (A)
45. ZUPANČIĆ ing. Mitja, Ljubljana (Y)

II. Gosti iz inostranstva

46. GRANELLO dr Allino, Trento (I)
47. MAGIC dr ing. Dezider, Bratislava (ČSR)
48. TERPO dr Andras, Budapest (H)

III. Gosti iz drugih republika

49. GAJIĆ prof. ing. Milovan, Beograd
50. JOVANOVIĆ-DUNJIĆ dr Rajna, Beograd
51. MARINŠEK ing. Lojze, Ljubljana
52. MIRKOVIĆ mag. Dražena, Zagreb
53. PELCER ing. Zvonimir, Rijeka
54. PLAVŠIĆ prof. dr. ing. Miljenko, Zagreb

- 55. PREŠERN ing. Milan, Ljubljana
- 56. PRPIĆ mag. ing. Branimir, Zagreb
- 57. REGULA-BEVILAQUA prof. Ljerka, Zagreb
- 58. REGULA mag. Ivan, Zagreb
- 59. RIZOVSKI mag. ing. Radoslav, Skopje
- 60. ŠEGULJA mag. Nedeljka, Zagreb
- 61. UNGAR dr. Sala, Zagreb

IV. Učesnici iz Sarajeva

(sa Prirodno-matematičkog fakulteta)

- 62. BRATOVIĆ prof. Selim
- 63. KUTLEŠA mag. Ljerka
- 64. SLAVNIĆ prof. dr. Živko

(sa Šumarskog fakulteta)

- 65. BURLICA ing. Čedomir
- 66. GUZINA mag. ing. Vojislav
- 67. JANJIĆ ing. Nikola
- 68. MILANOVIĆ doc. dr. Stanimirka
- 69. RONCEVIĆ mag. Slobodan
- 70. SISOJEVIĆ ing. Darinka
- 71. STOJANOVIĆ prof. dr. ing. Ostoja

(sa Poljoprivrednog fakulteta)

- 72. MIŠIĆ prof. Ljubomir
- 73. PEJČINOVIĆ ing. Mira

(iz Prirodnjačkog odjeljenja Zemaljskog muzeja)

- 74. BRATIĆ Mišo
- 75. ŠILIĆ ing. Čedomil

(iz Šumarskog instituta)

- 76. BAZALO ing. Grujo
- 77. BORIĆ ing. Josip
- 78. MANUŠEVA dr. Loti
- 79. PETROVIĆ ing. Marko
- 80. TALOVIĆ ing. Nusret

Osim navedenih učesnika, u pratnji je bilo još i 20 članova njihovih užih porodica za koje je za vrijeme boravka u Sarajevu bio organizovan poseban program razgledanja grada i okolice.

Na žalost, i ovog puta — nazovimo to — iz tehničkih razloga nije moguće objaviti i opširne materijale pripremljene za ovaj drugi dio naučnog savjetovanja zajedno sa vrijednim referatima koji su održani na terenu za vrijeme ekskurzije. I ovog puta, zbog zakašnjenja većine autora sa obradom i definitivnom redakcijom svojih referata, nije bilo moguće objaviti ovaj materijal.

Slika 3.

*Prašumska sastojina jele, smrče i bukve u najljepšem sastavu i bujnom ljetnjem razvoju (Predjel Zanuglina u prašumi Perućici).
Urwaldbestand aus Tanne, Fichte und Buche in bester Zusammensetzung und in dem Sommeraspekt. (Gebiet Zanuglina in dem Perućica — Urwald).*

Međutim, zaključeno je i prihvaćeno da se naučni i stručni materijali pripremljeni za ekskurziju, kao i referati održani u pojedinim predjelima pripreme za štampu i, po mogućnosti, da se objave naknadno u jednoj posebnoj svesci.

PAVLE FUKAREK

DIE ORGANISATION UND DURCHFÜHRUNG DES SYMPOSIUMS

Die Initiative einer Gruppe österreichischer, italienischer und jugoslawischer Botaniker und Forstleute hat im Jahre 1959 die Gründung der Ostalpin-dinarischen Sektion der Internationalen Vereinigung für Vegetationskunde angeregt. Die Sektion sollte die zahlreichen Wissenschaftler, die mit dem Studium der Flora und der Vegetation des breiten Gebietes der Ostalpen und der Dinariden sich beschäftigen, vereinigen und zu einer engeren Zusammenarbeit führen. Die Sektion hat sich eifrig der Organisation von wissenschaftlichen Beratungen und Exkursionen gewidmet, die jährlich in einem der fünf Nachbarländer (Schweiz, B. R. Deutschland, Österreich, Italien und Jugoslawien) im Bereich der Ostalpen und der Dinarischen Gebirge stattgefunden haben.

Bei der neunten Jahresversammlung der Sektion, die im Juni des Jahres 1968 in der Universitätsstadt Camerino in Italien tagte, wurde beschlossen, dass die zehnte Jubiläums-Jahresversammlung mit einer wissenschaftlichen Beratung und Exkursion in Jugoslawien stattfinden soll. Für diese Tagung wurden zwei Grundthemen gewählt: eines über die südeuropäischen Urwälder, das andere über die Hochgebirgsvegetation des ostalpin-dinarischen Raumes.

Die Akademie der Wissenschaften und Künste Bosniens und der Herzegowina hat sich zu dem Patronat über diese Tagung der Wissenschaftler bereit erklärt und ihre Abteilung für Naturwissenschaft und Mathematik, unter Mitarbeit des Biologischen Institutes der Universität, der Naturwissenschaftlichen Abteilung des Landesmuseums, des Institutes für Forstwissenschaft der Forstwirtschaftlichen Fakultät der Universität in Sarajevo und anderer Anstalten hat sich der Organisation einer viertägigen Exkursion in die Gebirgsgegenden von Südostbosnien gewidmet.

Die Beratung mit den programmgemäss angekündigten Vorträgen hat am 14. und 15. Juli 1969 im grossen Hörsaal der Philosophischen Fakultät in Sarajevo stattgefunden, Die Teilnehmer sind von dem Präsidenten der Akademie, Professor Dr. Branislav ĐURĐEV und von dem Prorektor der Universität, Professor Dr. Smilja MUČIBABIĆ zu gleichem slawiens, begrüsst worden.

Den Begrüssungen folgten zwei einführende Vorträge über die bosnisch-herzegowinischen Urwälder und die hochalpine Vegetation der südöstlichen Dinariden. Die Einzelvorträge der Teilnehmer wurden ebenso vorgebracht, meistens auch mit lehrreichen Diapositiv-Bildern begleitet. Die Vorträge erregten auch eine sehr eingehende Diskussion über die einzelnen Probleme der floristischen, pflanzensoziologischen und biotechnischen Eigenschaften der Urwälder und der Hochgebirgsvegetation der Alpen und der Dinariden.

Diese Vorträge werden in extenso, mit allen notwendigen Beilagen in diesem Heft veröffentlicht, in den Sprachen, die die Autoren selbst gewählt haben, und mit kurzen Zusammenfassungen in der serbokroatischen oder deutschen Sprache. Für die sorgfältige Korrekturen der Vorträge soll unser Dank den Kollegen Prof. Dr. Maks WRABER, Prof. Dr. Alberto HOFMANN und Dr. Kurt ZUKRIGL herzlich ausgesprochen werden.

Der zweite Teil der Tagung wurde als eine viertägige wissenschaftliche Exkursion im Zeitraum vom 16. bis 19. Juli 1969 durchgeführt. Die Route der Reise, mit dem Ausgangspunkt Sarajevo, führte über Bogatići, Trnovo, Kalinovik, Dobro Vode, Miljevinu, Foča nach Tjentište, von wo die Urwaldbestände und die Hochgebirgszone des Gebirges Maglić erreicht wurden. Von Tjentište führte der Weg über Suha, Čemerno, Gacko und Nevesinje nach Mostar, wo die Tagung und die Exkursion abgeschlossen wurden.

Auf dieser Exkursion haben die Teilnehmer die Möglichkeit gehabt, noch über zehn Vorträge zu diskutieren, die an Ort und Stelle in den verschiedenen Vegetationsformationen oder Pflanzengesellschaften vorgetragen wurden und mit pflanzensoziologischen Tabellen, frisch geöffneten Bodenprofilen, oder mit Vorführung von Klimamessungen ergänzt wurden.

Die Vorträge im Gelände waren folgende:

- P. FUKAREK: Einführung in die Kenntnis der Vegetation der Wälder auf den Gebirgen Bjelašnica und Treskavica (referiert bei dem Aufenthalt im Orte Trnovo);
- Ž. BJELČIĆ: Einführung in die Kenntnis der Vegetation der Karsthochebenen, (referiert bei dem Aufenthalt an der Hochebene Krbljine);
- V. STEFANOVIĆ: Überblick über die Waldgesellschaften der Rotföhre in Ostbosnien (referiert bei dem Aufenthalt im Walde bei der Ortschaft Dobro Vode);
- B. FABIJANIĆ: Überblick über die Waldgesellschaften des Eichengürtels des Drina-Tales, (referiert bei dem Aufenthalt bei der Ortschaft Miljevinu).
- P. FUKAREK und L. MANUŠEVA: Pflanzensoziologische und bodenkundliche Eigenschaften einiger Urwaldbestände des Reservates Perućica (referiert am 17. Juli bei der Exkursion durch den Urwald);
- Ž. BJELČIĆ und L. MANUŠEVA: Pflanzensoziologische und bodenkundliche Eigenschaften der Wiesengesellschaften am Prijevor-Sattel und in der Stajište-Wiese (referiert bei den Exkursionen am 17. und 18. Juli);
- R. LAKUŠIĆ und Č. ŠILIĆ: Pflanzensoziologische Eigenschaften der Vegetation der Gebirgsweiden, der Felsen- und Geröll-Gesellschaften an den westlichen Abhängen des Maglić-Gebirges (referiert bei der Exkursion am 18. Juli);
- Z. MUFTIĆ-BAŠAGIĆ: Klimamessungen und phänologische Beobachtungen an der Meteorologischen Station Čemerno (referiert bei dem Aufenthalt am Čemerno-Passe);

H. RITTER-STUDNIČKA: Übersicht der Vegetation des Karst-Polje von Gacko (referiert bei dem Aufenthalt ober der Ortschaft Gacko);

P. FUKAREK und B. FABIJANIĆ: Zur Kenntnis der Vegetation der Wälder des Polje von Nevesinje und der umgebenden Abhänge des Velež- und Crvanj- Gebirges (referiert bei dem Aufenthalt bei der Ortschaft Klifino Selo);

Zum Schluss, bei dem Aufenthalt am dem Orte Busak, sind die Grenzen und die Vorposten der Flora und der Vegetation der Mittelmeerlande in dem Flusstale der Neretva kurz dargestellt und mit zahlreich aufgefundenen Pflanzenarten der dortigen Trockenwiesen und Buschwaldgesellschaften der Übergangszone illustriert worden.

Bei diesen kurzen Vorträgen hat sich oft auch eine lehrreiche Diskussion entwickelt, die den Vortragenden auch als ein guter Anhaltspunkt für die weiteren und breiteren Forschungen nützen wird.

Den Teilnehmern wurde zu der Exkursion ein sehr breit erfasstes Itinerarium der Reisesstrecke mit einem kurz gefassten und reichlich kartographisch illustrierten Überblick über die gesamten Natur- Wirtschafts- und Kultur-Verhältnisse des südöstlichen Grenzgebietes Bosniens und der Herzegowina angeboten. Leider ist die Veröffentlichung dieser wissenschaftlichen Unterlagen, zusammen mit den vorgeführten Vorträgen und Demonstrationen, noch nicht möglich geworden, aber es ist beabsichtigt, diese Beiträge in einer der folgenden Publikationen der Akademie drucken zu lassen.

Den Teilnehmern der Exkursion hat die Akademie der Wissenschaften und Künste Bosniens und der Herzegowina einen Band mit den wissenschaftlichen Mitteilungen über die Natur des Nationalparks »Sutjeska« gewidmet, aber aus technischen Gründen ist diese Publikation erst im Herbst des Jahres 1969 erschienen und soll als nachträgliche Auffrischung der selbsterlebten Eindrücke über diese Exkursion dienen.

Die Zahl der Teilnehmer an der Tagung und der Exkursion ist bis über 100 gestiegen. Davon waren 45 Mitglieder der Sektion mit 20 Familienbegleiter, 3 Gäste aus dem Ausland, 11 Gäste aus Jugoslawien und 19, meist jüngere Wissenschaftler aus Sarajevo. (Die Teilnehmer-Liste ist im serbokroatischen Text angeführt). Ebenso haben die heimischen Forstleute bei der Exkursion in einzelnen Waldrevieren teilgenommen.

Man hat bei der Tagung und der Exkursion sicher sehr viele wissenschaftliche Genüsse erlebt. Auch die anderen angenehmen und freundlichen Vorführungen sollten nicht in Vergessenheit geraten. Es waren ja auch zwei gesellschaftliche Zusammentreffen, bei dem Bürgermeister und bei dem Präsidenten der Akademie in Sarajevo, zwei Picknicks im Gelände, eines in dem herrlichen Gelände der Wälder bei Dobra Voda, das zweite im Hotel in Nevesinje. Ebenso, dank dem Betriebe der Waldindustrie »Maglič« in Foča, und seinen Forstleuten, wurde uns ein unvergessliches Erlebnis in Suha, unter den steilen Felsen der Sutjeska-Schlucht, zuteilt, wo uns bei landesüblichen Hammelbraten von einem Gusla-Sänger Volkslieder aus dem Befreiungskriege vorgeführt wurden.

Slika 4.
Vodopad Skakavac u centru prašumskog rezervata Perućice
Der Wasserfall Skakavac in der Mitte des Urwaldreservates Perućica

Foto: Ing. S. Kolarević